

Főoldal>Teisés aktai ir Teismo praktika>A tagállamok joga

A tagállamok joga

Ez az oldal Portugália jogrendszeréről nyújt tájékoztatást.

1 A jogi szabályokat megállapító jogforrások

Hagyományosan a következők minősülnek jogforrásnak Portugáliában:

alkotmányos törvények – ide tartozik maga a portugál alkotmány, egyéb alkotmányos törvények és az alkotmányt módosító törvények;
az „általános vagy közös nemzetközi jogi szabályok és elvek”, a „megfelelően megerősített vagy jóváhagyott nemzetközi megállapodásokban rögzített szabályok”, a „Portugália részvételével működő nemzetközi szervezetek illetékes szervei által elfogadott szabályok [...]”, amennyiben a vonatkozó alapító szerződések így rendelkeznek”, valamint az „Európai Uniót szabályozó szerződések rendelkezései és az Európai Unió intézményei által, feladataik ellátása során elfogadott szabályok” – az alkotmány 8. cikke;
rendes törvények – ide tartoznak a nemzetgyűlés által elfogadott törvények, a kormány által kibocsátott törvényerejű rendeletek, valamint az Azori-szigetek és Madeira autonóm régiók jogalkotó testületei által elfogadott regionális törvényerejű rendeletek;
a törvényekkel azonos hatású jogi aktusok, például a nemzetközi egyezményeket, szerződéseket vagy megállapodásokat jóváhagyó aktusok, az Alkotmánybíróság általánosan kötelező erejű, bizonyos intézkedéseket alkotmányellenesnek vagy jogellenesnek nyilvánító határozatai, kollektív szerződések és a munkaügyi kapcsolatokat szabályozó egyéb kollektív jogi aktusok;
rendeletek, illetve a törvénynél alacsonyabb rangú jogalkotási aktusok, amelyek célja a törvények kiegészítése és az azok alkalmazásához vagy értelmezéséhez szükséges részletek kidolgozása. Ide tartoznak a végrehajtási rendeletek, a rendeletek, a regionális végrehajtási rendeletek, a határozatok, a szabályzatok, a miniszteri végrehajtási utasítások, a végrehajtási utasítások, a polgári kormányzók által kibocsátott rendészeti előírások, valamint az önkormányzati rendeletek és szabályzatok.

2 Egyéb jogforrások

Az írott jog alkotására vonatkozó, az államot megillető politikai felhatalmazás körén kívül eső egyéb források elismerhetőségét és jelentőségét illetően eltérőek az álláspontok, attól függően, hogy az adott forrást a jogi szabályok megalkotása, ismertetése, vagy mindkettő eszközének tekintik. Időnként különbséget tesznek közvetlen és közvetett források között, ami segít elkerülni bizonyos, az alapmegközelítés eltéréseiből eredő nehézségeket.

A következőkre rendszeresen hivatkoznak lehetséges jogforrásként:

szokásjog, más szóval egy meghatározott, általában kötelezőnek hitt, ismételt és szokásos viselkedési forma. Ez csak bizonyos területeken tekinthető jogforrásnak. Az ily módon alkotott szabályok például megtalálhatók a nemzetközi közjog (pl. a külföldi államok bűnüldözés alóli mentességének elve), a nemzetközi magánjog és a közigazgatási jog területén;

ítélkezési gyakorlat, vagyis a bírósági ítéletek és határozatok alapján kirajzolódó elvek összessége; egyesek nem tekintik önálló jogforrásnak, ugyanakkor elismerik a jelentőségét pusztán amiatt, hogy segít feltárni a jogszabályi rendelkezések jelentését, olyan megoldást kínálva az értelmezési problémákra, amelyeket más ügyekben – az alapul szolgáló logikai és ténybeli érvek súlyától függően – figyelembe lehet venni. Egyes szerzők nemcsak az egyes ügyekben hozott bírósági határozatokat sorolják ebbe a kategóriába, hanem a törvény erejével rendelkező bírósági határozatokat (az Alkotmánybíróság általánosan kötelező érvényű határozatait) is, mert álláspontjuk szerint ezek mind olyan jogi aktusok, amelyek ténylegesen, általánosan alkalmazandó jogot képeznek;

méltányosság, amely alapján a bíróságok – az igazságszolgáltatás általános elvei és a bírói erkölcsi meggyőződése alapján – jogosultak az általuk vizsgált konkrét ügy sajátosságainak megfelelően határozni. „A bíróságok csak akkor hozhatnak méltányosságon alapuló határozatot, ha: a) ezt jogszabályi rendelkezés lehetővé teszi; b) a felek között egyetértés van, és lehetséges a felsőbb szintű bírósághoz történő fellebbezés; c) a felek korábban megállapodtak a méltányosság alkalmazásában” – a polgári törvénykönyv 4. cikke;

szokások, más szóval azok az ismétlődő társadalmi gyakorlatok, amelyeket nem tekintenek kötelezőnek, de a jogügyletek során – különösen a jogviszonyok formalizálása terén –, elsősorban a kereskedelemben fontosnak tartanak. A bíróságok akkor vehetik figyelembe a szokásokat, ha ezt jogszabály lehetővé teszi, és ez nem „ellentétes a jóhiszeműség elvével” – a polgári törvénykönyv 3. cikke. Ezért a szokás önmagában nem hozhat létre jogi szabályt, és a szokások sokak szerint nem jelentenek önálló jogforrást;

a jogelmélet vagy a jogi szakemberek véleménye nem tekinthető önálló jogforrásnak, noha fontos szerepet játszik a jogi ismeretek tudományos és technikai fejlődésében, és jelentős hatást gyakorol a jogszabályok értelmezéséért és alkalmazásáért felelős személyek munkájának végeredményére.

3 A jogforrási hierarchia

A jogforrási hierarchia jelenti a különböző jogi aktusok relatív helyzetét, vagyis egy meghatározott sorrendben elfoglalt helyét.

E tekintetben egyesek úgy vélik, hogy hierarchia csak a jogalkotás módja alapján állítható fel. E nézet szerint a hierarchia nem a jogi szabályok relatív helyzetén alapul, hanem csak az adott jogi szabályok megalkotói között áll fenn.

Bármelyik nézetet is fogadjuk el, felállíthatunk egy sorrendet.

Az 1. szakaszban felsorolt különböző jogforrások hierarchikus sorrendje a következő:

az alkotmány és az alkotmányos törvények;

az általános vagy közös nemzetközi jogi szabályok és elvek, valamint a nemzetközi megállapodások (vagyis az 1. szakasz b) pontjában említett valamennyi jogi aktus);

törvények és törvényerejű rendeletek;

regionális törvényerejű rendeletek;

törvényekkel azonos hatású jogi aktusok;

rendeletek.

4 A nemzetközi szabályok portugáliai hatálybaléptetésére szolgáló eljárások

A nemzetközi jogalkotási aktusokat a portugál alkotmány 8. cikkében meghatározott, alábbi elveknek megfelelően ültetik át a portugál jogba:

„Az általános vagy közös nemzetközi jogi szabályok és elvek a portugál jog szerves részét képezik”;

„A megfelelően megerősített vagy jóváhagyott nemzetközi megállapodásokban rögzített szabályok akkor lépnek hatályba a portugál nemzeti jogban, ha azokat hivatalosan kihirdették, és mindaddig hatályban maradnak, amíg azok nemzetközileg kötelezőek a portugál államra nézve”;

„A Portugália részvételével működő nemzetközi szervezetek illetékes szervei által elfogadott szabályok közvetlenül hatályosulnak a portugál nemzeti jogban, amennyiben a vonatkozó alapító szerződések így rendelkeznek”;

„Az Európai Uniót szabályozó szerződések rendelkezései és az Európai Unió intézményei által, feladataik ellátása során elfogadott szabályok az uniós jognak megfelelően, a demokratikus jogállam alapelveinek figyelembevételével alkalmazandók a portugál nemzeti jogban”.

5 A jogszabályok elfogadására jogosult különböző szervek

A jogszabályok elfogadására jogosult szervek a nemzetgyűlés, a kormány, az Azori-szigetek és Madeira regionális kormánya és jogalkotó testülete, a helyi önkormányzatok és bizonyos közigazgatási hatóságok.

6 A jogszabályok elfogadására irányuló eljárás

A szabályok elfogadásának módja az elfogadásukért felelős egyes szervek által követendő sajátos eljárásoknak megfelelően változik. A különböző típusú jogalkotási aktusokat tehát különböző eljárásokban fogadják el. Az alábbiakban bemutatjuk a jogszabályok elfogadására irányuló két legformálisabb és legfontosabb eljárást.

A legösszetettebb – a nemzetgyűlés előtti – eljárás a következő lépésekből áll:

Törvény kezdeményezése: „törvénykezdeményezésre jogosultak a képviselők, a parlamenti frakciók, a kormány, valamint – törvényben meghatározott feltételekkel – a nyilvántartásba vett választói csoportok. Az autonóm régiókkal kapcsolatos törvénykezdeményezési jogkör az adott régió regionális jogalkotó testületét illeti meg” (az alkotmány 167. cikkének (1) bekezdése).

Benyújtás, közzététel, nyilvántartásba vétel, számozás és értékelés: ebben a szakaszban történik a törvényjavaslat megengedhetőségének vizsgálata, a szöveg közzététele a nemzetgyűlés hivatalos közlönyében, az adminisztratív feldolgozás, és végül a tartalmi értékelés.

Megvitatás és elfogadás: ekkor zajlik az általános kérdésekkel kapcsolatos vita, egy további vita a részletes kérdésekről, szavazás a törvényjavaslat egészéről, szavazás a részletes kérdésekről, és egy általános zárószavazás. Egy törvényjavaslat elfogadásához egyszerű többségre, abszolút többségre vagy minősített többségre lehet szükség.

A köztársasági elnök általi ellenőrzés a törvényes határidőn belül, amelyet követően a köztársasági elnök kihirdetheti a javasolt szöveget vagy vétőjogával élhet. Utóbbi esetben a nemzetgyűlés ismételten megvitatja az intézkedést. Ha a szavazást megerősítik vagy módosítást fogadnak el, a szöveget ismét továbbítják az elnöknek kihirdetésre, amelyet szintén előre meghatározott határidőn belül kell elvégezni. A köztársasági elnök feladata „a törvények és a törvényerejű rendeletek kihirdetése és közzétételük elrendelése, valamint a nemzetközi megállapodásokat jóváhagyó nemzetgyűlési határozatok és egyéb kormányrendeletek aláírása” (az alkotmány 134. cikkének b) pontja).

Közzététel: az új jogszabály kihirdetését követően az elnöknek el kell rendelnie a szöveg közzétételét a Portugál Köztársaság hivatalos közlönyében.

A kormány jogalkotási aktusainak elfogadására irányuló eljárás fő lépései a következők:

Kezdeményezés: a jogszabálytervezetet az illetékes miniszter hivatala nyújtja be;

Vélemények beszerzése: ebben a szakaszban a tervezetet benyújtó miniszternek véleményeket kell begyűjtenie, és konzultálnia kell az alkotmányban és törvényben meghatározott szervekkel;

Előzetes és részletes vizsgálat: a tervezeteket az előzetes jóváhagyást követően megvizsgálják és értékelik;

Elfogadás: noha bizonyos típusú jogszabályokat nem kell jóváhagynia a Miniszterek Tanácsának, általában ez utóbbi felelős a tervezet elfogadásáért;

Ellenőrzés: „a kihirdetésre megküldött kormányrendelet kézhezvételét követő negyven napon belül [...] a köztársasági elnök kihirdeti a rendeletet, vagy gyakorolja vétőjogát. Utóbbi esetben írásban tájékoztatja a kormányt ennek okairól” (az alkotmány 136. cikkének (4) bekezdése);

A végleges szöveg közzététele a Portugál Köztársaság hivatalos közlönyében.

7 A nemzeti szabályok hatálybaléptetésére szolgáló eljárások

„A törvények csak a hivatalos közlönyben történő közzétételét követően válnak kötelezővé.” „A közzétett törvény a benne meghatározott időszak elteltével, vagy – ha a törvény nem határoz meg ilyen időszakot – a külön jogszabályban meghatározott időszak elteltével lép hatályba” (a polgári törvénykönyv 5. cikke).

Az 1998. november 11-i 74/98. törvény 2. cikkének jelenlegi szövege a következőképpen rendelkezik:

„(1) A jogalkotási aktusok és az egyéb, általános jellegű aktusok az általuk meghatározott napon lépnek hatályba. Közzétételük napján semmilyen körülmények között nem léphetnek hatályba.”

„(2) Ha az (1) bekezdésben említett aktusok nem határozzák meg hatálybalépésük időpontját, akkor Portugália egész területén és külföldön is a közzétételét követő ötödik napon lépnek hatályba.”

„(4) A (2) bekezdésben említett időszak az *Imprensa Nacional Casa da Moeda, SA* által üzemeltetett internetes oldalon történő közzététel napját követő napon kezdődik.”

8 A különböző jogszabályok közötti esetleges összeütközések rendezésének eszközei

E tekintetben a legfontosabb szerepet az Alkotmánybíróság játssza, amelynek alkotmányellenessé kell nyilvánítania minden olyan szabályt, amely ellentétes a portugál alkotmánnyal vagy az abban rögzített elvekkel.

A bíróságok az eléjük utalt egyedi ügyek elbírálásakor nem alkalmazhatnak olyan rendelkezéseket, amelyek sértik az alkotmányt vagy az abból eredő elveket.

Az értelmezési folyamat során a bíróságoknak – az előadott tények mérlegelése alapján és a fent említett jogforrási hierarchiára figyelemmel – rendezniük kell a különböző jogszabályok között felmerülő valamennyi konfliktust. Ennek során egységes egésznek kell tekinteniük a rendszert, és nem ismerhetnek el semmilyen – különösen logikai vagy szemantikai jellegű – hézagot vagy ellentmondást. Figyelembe kell venniük továbbá a szabályok elfogadásának körülményeit, valamint az eljárás lefolytatásának idején fennálló sajátos feltételeket. E folyamat során mindig ügyelni kell arra, hogy a szövegezés (ha nem is pontos) legalább minimális mértékben megfeleljen a jogszabály által követett megközelítésnek, melynek során feltételezni kell, hogy a jogalkotó a „legészszerűbb” megoldásokat választotta, és képes volt „szándékát megfelelő módon kifejezni” (a polgári törvénykönyv 9. cikke).

A nemzetközi magánjogi szabályok körében fellépő konfliktusokkal kapcsolatban lásd az „Alkalmazandó jog” című ismertetőt.

Jogi adatbázisok

A [Digesto](#) Portugália hivatalos jogi adatbázisa, amely tartalmazza a hivatalos közlönyt (*Diário da República*).

Digesto – Integrált jogi információs rendszer

A Digestót az 1992. december 31-i 48/92. sz. minisztertanácsi határozat hozta létre, és a következőket tartalmazza:

a hivatalos közlöny 1. és 2. sorozatában közzétett jogalkotási aktusok;

ingyenes, integrált, részletes és naprakész jogi információk, közelebből:

a hivatalos közlöny 1. sorozatában 1910. október 5. óta közzétett aktusok időbeli hatálya, hatálybalépésének időpontja és az azokra vonatkozó megjegyzések, valamint különböző dokumentumok a korábbi évtizedekből, továbbá a hivatalos közlöny 2. sorozatában megjelent, a PCMLEX (a Digesto rendszer központi adatbázisa) által feldolgozott aktusok;

minden releváns információ, így a felhatalmazó rendelkezések, rendeletek, végrehajtási jogszabályok, elfogadott és végrehajtott módosítások, alkalmazandó közösségi jog, a költségvetési főigazgatóság által kiadott közigazgatási iránymutatások, ítélezési gyakorlat, valamint a munkaügyi kapcsolatokat szabályozó kollektív jogi aktusok;

hozzáférés a következő három további adatbázishoz: LEGAÇOR – az Azori-szigetek regionális jogi adatbázisa, REGTRAB – a munkaügyi rendeletek külön adatbázisa, és DGO–DOUT – a költségvetési főigazgatóság által kiadott körleveleket és véleményeket tartalmazó külön adatbázis; az Igazságügyi Minisztérium, az ügyészi hivatal (PGR) és a portugál nemzetgyűlés (adatbázisán [AP – *Atividade Parlamentar*] keresztül) jogi adatbázisaival fennálló interoperabilitás révén hozzáférés a fő bíróságok ítélkezési gyakorlatához, a PGR véleményeihez és a valamennyi előkészítő anyaghoz a jogalkotási folyamat kezdetétől a közzétételig.

Elektronikus hivatalos közlöny (*Diário da República Eletrónico – DRE*)

A 2016. december 16-i 83/2016. törvényerejű rendelet alapján a hivatalos közlöny kizárólag online közzétett, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető közszolgáltatást jelent. Ezt a közszolgáltatást az *Imprensa Nacional-Casa da Moeda, S. A.* (INCM) nyújtja, amely honlapján közzéteszi a hivatalos közlönyt. A felhasználók ingyenes, általános hozzáféréssel rendelkeznek, és megtekinthetik, kinyomtathatják és elmenthetik a hivatalos közlöny 1. és 2. sorozatában elektronikus formátumban közzétett jogalkotási aktusok tartalmát és kereshetnek abban.

Az elektronikus hivatalos közlöny által nyújtott szolgáltatásnak tartalmaznia kell a következőket:

- azon aktusok jogi szövegét, amelyeket – az alkotmány és a törvények, pontosabban a 2014. július 11-i 43/2014 törvénnyel módosított és újból közzétett, 1998. november 11-i 74/98. törvény alapján – a hivatalos közlönyben közzé kell tenni;
- a vonatkozó jogszabályok egységes szerkezetbe foglalt szövegének naprakész lekérdezését lehetővé tevő eszközt (az egységes szerkezetbe foglalt szöveg nem rendelkezik jogi erővel);
- a jogi kifejezések lefordítására szolgáló eszközt;
- a hivatalos közlönyben közzéteendő aktusok között kulcsszavak alapján történő keresést lehetővé tevő eszközt;
- megfelelően feldolgozott és rendszerezett jogi információkat;
- további jogi információkat – közelebről, ítélkezési gyakorlatot, közösségi jogot, közigazgatási iránymutatásokat és jogelméletet – biztosító ágazati adatbázisokkal való összekapcsolódást;
- a hivatalos közlöny 1. és 2. sorozata tartalomjegyzékének a feliratkozók e-mail címére történő ingyenes megküldését.

Hasznos linkek:

[Hivatalos közlöny – Portugália](#)

Utolsó frissítés: 13/09/2020

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.

Az egyes tagállamok által gondozott, e honlapon helyet kapott nemzeti tartalmak frissítése jelenleg zajlik, tekintettel az Egyesült Királyság kilépésére az Európai Unióból. Előfordulhat, hogy néhány részlet elkerülte a figyelmünket, és egy adott weboldal még nem tükrözi a megváltozott helyzetet. Igyekszünk mihamarabb naprakésszé tenni a teljes tartalmat.